

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. — Uradne ure za stranke so od 10. do 12. dopoldne in od 4. do 7. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogersko in Bosno K 10/40, polletna K 5/20, četrtletna K 2/60, mesečna K — 90; za Nemčijo celoletno K 12—; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 14—.

Glasiloslovenskega delovnega ljudstva.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstropje, in uraduje za stranke vsak delavnik od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer.

Inserati: enostopna petlet vrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništva.

Nefrankirana ali premo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 844.

V Ljubljani, v sredo dne 10. junija 1914.

Leto IV.

Na boj kličejo!

Socialna demokracija na Slovenskem je v zadnjih mesecih pala v grozovito nemilost pri vseh meščanskih strankah. Že dolgo nismo čitali toliko napadov nanjo po časopisju kakor sedaj, že dolgo nas tako zahrbtno blatili in pobijali kakor delajo to sedaj. Ni ga shoda, kjer bi ne brusili svojih zob klerikalci, liberalci in navsezadnje še škrobzobi narododelavski liberalni avantgardisti političnih klečaplazcev. Značilen pojav je to, pa je tudi naravno utemeljen.

Važni politični dogodki v naši sosesčini so minili. Albanija, hm, ta pač ne vleče več in vsi drugi politični dogodki važnejši vsaj, se vrše v Ameriki, v Aziji, ali pa so tako vsakdanji, da ne zbujejo nikakršnega zanimanja. Saj še celo grof Stürgkh, ki je poslal državni zbor domu, potem mu pa kakor nalašč predložil državni proračun za leto 1914/15, ne vzmernirja nikogar. Zastopnikom našega ljubega ljudstva se zdi to tako nekaj vsakdanjega, da bi bili morda celo razžaljeni, če bi bil ministrski predsednik dal povabiti državne poslance na Dunaj, da jim predloži proračun v odobritev.

Nič čudnega torej ni, da so se naši črni in zeleni prijatelji zopet enkrat ojunacili in pričeli povprek napadati socialno demokracijo, zakaj živeti hočejo od svoje kričavosti na račun delavskih slojev in s pomočjo delavskih množic.

Nas ta pojav veseli. Boja smo vajeni. Delavski sloji so zadnja tri leta mnogo trpeli zaradi gospodarske krize, ki jo je povzročila kapitalistiška vladna gospodarska politika. Agitacijsko delo navidez ni imelo marsikje tako očitnega uspeha kakor smo želeli, toda socialna demokracija ni nazadovala kakor smo v »Zarji« dokazovali že zadnjič s številkami.

Gospodarske razmere se obračajo na bolje. To vedo tudi nasprotniki in hočejo ob tej priliki zvojevati nekaj uspehov za svoje pozicije, ki pa ne morejo postati stalne med delavskimi vrstami nikdar. Delavstvo je poseben razred, ki ima čisto svoje interese.

Mi ta boj sprejemamo z radostjo in prav odkritosrčno priznavamo, da nas nova faza boja veseli, zakaj prav mrtvilo je pogubno vsaki dobri stvari.

V boju se jasne pojmi, v boju se pojeklejnijo značaj, zato nam je, če hočete, tudi tak prav odločen boj jako ljub in drag.

Vemo, da ste elementi razdora, elementi reakcije, a prav zaradi tega treba, da delavstvo spozna vaše bistvo v odprtem boju — z vami samimi.

Socialisti v občini.

(Poročilo sodruga Alojzija Štolca na deželni konferenci v Gorici dne 24. maja 1914.)

O tem zelo važnem vprašanju so sodrugi raznih narodov in dežel že temeljito razpravljali, le pri nas na Slovenskem še niso razpravljali na nobenem strankinem zboru, ne na deželnih konferencah, čeravno bi bilo to nujno potrebno, ker imamo že danes v raznih občinah in mestih svoje zastopnike, ki pa niso dobili od stranke doslej nikakršnih navodil, kakšno stališče naj zavzamejo pri raznih vprašanih občinskega gospodarstva.

Zato je moja želja, da se v doglednem času uvrsti na dnevni red strankinega zbora

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Zdelo se mu je, da popolnoma razume vse to, kar je Soumarja priglasilo, da se je odločil k takemu koraku. Znal se je vmisli, izzvati v sebi tako duševno razpoloženje, kakršnega je treba za samomor. Tudi on se je ozrl čez vse življenje in ves svet in videl, kako narobe žive ljudje; i na sebe samega je gledal skeptično ter videl, kakšno krivo črto je doslej prehodil, koliko učinkov je požrl, kolikrat — še preden je dospel na današnje trdnjše stališče — se je i njemu življenje zdelo čisto brezpomembno, dolgočasno, samo ubijanje tega časovnega intervala, odmerjenega vsakemu posamezniku, samo oglaševanje samega sebe v tem intervalu, iskanje vseh mogočih vtiskov in ciljev in novo ter novo spoznavanje, da vse to je neumno, ničevno, brezpomembno, prazno, da se človek tu drži le kakor enodnevnica, da se je nekdo z njim poigral, ko ga je postavil tu sem — no, torej se zabavaj! In človek se zabava, zabava, često se mu zeha pri zabavi, često se sili v zabavo, često pa tudi vprašuje z izbuljenimi, zamaknjenimi očmi, češ, to — — — to je tisto življenje? Pa zopet živi in zopet se zabava — — — nekega dne pa odide. I on se je v minulih dobah že nebrojokrat obupan popadel za glavo zaradi takozvane skrivnosti življenja — — — in kje je kakšna rešitev te skrivnosti? In vendar človek išče, išče skrivnosti, vendar

tudi ta točka, o kateri naj bi bolj obširno in temeljito razpravljali kakor na današnji konferenci.

Predvsem smatram preučitev vprašanja o občinskem gospodarstvu za važno. Naše sodrube moramo pripraviti do tega, da se z vso dobro voljo zavzamemo za občinsko življenje, da z vsemi močmi delamo na to, da postane občina — kakor je rekel Chamberlain — aktivno središče vsega ljudskega življenja — — — eno velike kooperativno podjetje, katerega bodi deležnik vsak občan. Dividenda pa bodi v tem, da se izboljša zdravstveno stanje, povzdigne občno blagostanje in doseže srečnejše življenje vseh.

Treba je preprečiti, v kolikor je mogoče, nevarnost razširjanja nalezljivih bolezni; treba je snažnih in zračnih ulic, kanalizacije, dobre, zdrave pitne vode, zdravih in zračnih stanovanj, po katerih naj se ne tlači preveliko število oseb.

Ako nastane bolezen, mora biti preskrbljena nujna pomoč za vse sloje enako; bolnišnice in zdravilišča morajo biti ravnatoko dostopna vsem slojem enako.

V kolikor večji meri je priznana higijena, toliko večje je materialno in intelektualno blagostanje. Treba je ugoditi potrebam delavskega stanu: Zgraditi se morajo delavska stanovanja, preskrbeti delavstvu zadostne izobrazbe; splošne in strokovne, v šoli morajo dobivati otroci razen duševne tudi telesne hrane, občine naj podpirajo strokovne organizacije, skrbje za delavska izprehajališča in sploh za vse, kar služi človeški povzdigi in procvitu.

Ne sme se zanemarjati umetnosti. Javna brezplačna predavanja, koncerti, predstave naj požejo občane iz gostilne in od igralnih miz.

Napredek civilizacije je sad počasnega truda stoletij, je proizvod kolektivnega dela. Ni pravilno, da pičo število izkoriščevalcev izkorišča občane v svojo izključno korist. Občina mora nadomestiti privatnega podjetnika v vseh tistih poslih, ki služijo v občno korist. Občina mora dajati direktno razsvetljavo, pitno vodo, prometna sredstva, zdravila, zavarovalnja itd., čisti dobiček naj preide v občinsko blagajno in ne v blagajne privatnikov ali akcionarskih družb; ako pa se odreče občina dobičku, tedaj bodi vse na korist občanom, na korist delavcem in uradnikom, zaposlenih pri teh podjetjih, s tem da jim daje občina minimalno plačo in maksimalni čas dela, pomoč v slučaju bolezni itd.

Za uresničitev vseh teh reform je treba denarja. Ker pa so občani danes že tako obdačeni, da je nemogoče jim nalagati nova bremena, je treba poiskati druge vire dohodkov. Prvo sredstvo bi bilo: Municipalizacija vseh javnih obratov. Drugo sredstvo bi bilo: Več avtonomije občinam.

Na podlagi sedaj veljavnih zakonov, ki določajo delokrog ene občine, bi sicer ne mogle uresničiti občine prav lahko eno ali drugo reformo. Zato pa je potrebno, da se otresejo občine vsaj deloma tujih gospodarjev: Dežele in države. Dežela in država odneseta danes občanom ves davek, ki ga plačujejo; na drugi strani pa nalagata dežela in država občinam posle in stroške, ki bi jih morale nositi same.

Rekel sem, da potrebuje občina več avtonomije, ker danes prenašajo občine dvojen jarem:

a) Dolga vrsta zakonskih določb, ki jim ne dovoljujejo urediti si davkoplačevanja na en

določen način, temveč se morajo strogo držati določil, ki jim jih nalaga deželni in državni zakon; upravno občinsko življenje se giblje le v najtesnejših mejah;

b) strogo nadzorstvo raznih oblasti in deželnega odbora.

Torej: Če hočejo uresničiti občine reforme, ki bodo odgovarjale zahtevam napredka — je potrebno, da postane občina samosvoj gospodar brez varuštva države in deželne, varuštva, ki je čestokrat bolj podobno absolutizmu.

Kljub temu pa, da so občine danes pod nekakim varuštvom državnih in deželnih zakonov, bi vseeno lahko napravile mnogo v občno korist. Koliko javnih obratov je danes v privatnih rokah; koliko čistega dobička nosijo občani raznim kapitalističnim družbam, ki dele vsako leto svojim članom lepe dividende, a če bi bili taki obrati municipalizirani, bi se stekal ta dobiček v občinske blagajne, in občina bi s tem denarjem mnogo koristila blagostanju svojih občanov.

Vzemimo za zgled goriško občino. Tu je občina prepustila cestno železnico privatni družbi, ki inkasira od občanarjev lepe tisočake in ves čisti dobiček tega obrata gre izključno v žep akcionarjev te družbe, občina ne dobi nič. Ravno tako je s proizvodnjo plina in elektrike, tudi to podjetje je v rokah privatne dunajske akcionarske družbe. Sedaj pa pogledimo, kako izkorišča ta družba goriško prebivalstvo. Kubičen meter plina za obrtne namene stane v Gorici 20 vin.; v Trstu pa, kjer je proizvajala plina municipalizirana, stane 14 vin. Tako je tudi v elektriko. Čeravno imamo v bližini toliko tekoče vode, da bi imelo mesto in njega prebivalstvo lahko električno razsvetljavo zastoj, jo moramo plačevati mnogo dražje nego prebivalstvo v Trstu. V Trstu gre ves čisti dobiček teh obratov v občinsko blagajno, dočim v goriško občinsko blagajno ne pride niti vinar in občani so v tem oziru mnogo bolj izkoriščani nego v Trstu.

Kje so še drugi javni obrati in ustanove? N. pr. vodovod, pogrebni zavodi, prometna sredstva, posojilnice in hranilnice, razne zavarovalnice itd., ki bi lahko prinašale občini lepe dohodke, ki bi omogočevali občini napraviti mnogo važnih in za občinstvo potrebnih in koristnih naprav kakor: Zdravniške postaje, ubožnice, brezplačno zdravniško pomoč za uboge, ljudska izprehajališča, delavska stanovanja, preskrbovanje zdrave pitne vode, čiščenje ulic, kanalizacija, podpora brezposelnim itd., ne da bi nalagal občanom nova bremena.

Kot zgled naj navedem upravo mesta Ženeve v Švici. To mesto ima že od leta 1898 municipalizirane obrate kakor: Vodovod, proizvodnjo elektrike za obrt in za razsvetljavo

in proizvodnjo plina. Ti obrati so dali mestu leta 1899 948.510/10 frankov čistega dobička; razun tega se je amortiziral obratni kapital za fr. 508.681/20. Ako bi bili ti obrati v rokah privatnih družb, tedaj bi si ves ta dobiček porazdelili akcionarji teh družb, nasprotno pa je ostala ta svota na razpologo občin, ki je z njo vzdrževala dobrodelne ustanove.

O delavskih stanovanjih govore tudi mnogo. Temu vprašanju bi morale občine prve posvečati svojo pozornost. Veliko je že občin, ki so zgradile delavska stanovanja, ampak ne povsod po enakih načelih. Na Angleškem prevladuje načelo, da zgradi občina malo hišico s stanovanjem za eno družino ter jo odda v najem delavcu, ki plačuje s stanarino vred tudi obrok za odkup hiše. Čez leta postane delavec lastnik hiše. Na enak način je zgradil take hišice tudi občinski svet v bližnjem Trziču (Morfalcone). Drugod pa grade bodisi ogromne palače ali pa male hišice, kakor pač občina razpolaga s svetom, ter oddajajo stanovanja v najem delavcem proti primerni stanarini in sicer tako, da zadostuje stanarina za vzdrževalne stroške in obresti kapitala, ne glede na dobiček. Navidezno ugaja prvo načelo bolj nego drugo, a je ravno nasprotno. Dokazano je namreč, da se je že dostikrat pripetilo, da je delavec že deloma odplačal svojo hišico in da se je moral bodisi vsled premeščenja ali narasle družine ali kake nesreče, obrniti na špekulante, katerim je prišlo njegovo stanovanje v last. V nekaterih državah imajo že zakone, ki olajšujejo občinam gradbo delavskih stanovanj; ravno tako se je izdal lansko leto tudi v Avstriji tozadevni zakon, na podlagi katerega se smejo osnovati stavbinske zadruge za zgradbo malih stanovanj, katerim daje država posojilo proti nizkim obrestim.

Za vsa najbolj važna vprašanja občine se dandanes občinski zastopi — naj bodo isti v posesti ene ali druge nam nasprotno stranke — še malo ali nič ne brigajo. Stolčki županov in starešin služijo skoraj povsod le sebični časti in privatnim namenom. Le ozrimo se v razne občine ali mesta, kamor ni še prodrl proletarski duh, kako se gospodari z javnim premoženjem. Ozrimo se na gospodarski položaj goriškega mesta, gospodarstvo, ki je na robu propada. Kaj pa je po raznih občinah naše dežele; popolna gniloba povsod! Za vsako le količkaj koristno napravo se morajo občine zatekati k deželni zboru, ki je za vsako le količkaj koristno napravo za podporo. In kako deli deželni zbor podpore, ni potrebno, da tu navajam, ker itak veste. Če je v deželni zboru večina klerikalna, dobe podporo klerikalni župani, ako pa so v večini liberalci, potem dobe podporo liberalni župani.

Seveda je po sedanjem volilnem sistemu proletariatu nemogoče priti do svojih pravic

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

Ustanovljena leta 1881. v Ljubljani Ustanovljena leta 1881.

obrestne hranilne **4 3/4** 0 | brez odbitka rent-
vloge po čistih **4 4** 0 | nega davka.

Rezervni zaklad znaša nad 800.000 K.

in deklico. Žena je pa temu človeku umrla v blaznici, deček je bil od mladosti trapast, deklico je metala božjast in samo tretji deček je raste normalno, očetu v veselje. Dal ga je študirat, in vzorno se je učil, lepo se obnašal. A očetovo veselje ni trajalo dolgo. Pokazalo se je, da je i tretji deček abnormalen. Naenkrat je postal tat. V tertijski je sodijakom začel krasti knjige, svinčnike — kjer je kaj dobil. Kaj pravite torej? To je dokaj vsakdanji slučaj, tisoče in tisoče groznejših imate, a jaz vam baš hočem dokazati, da se i v takem slučaju skriva neskončen kos socialnega vprašanja, in da, ako premišljate tu, kako ga rešite — se umaknete nazaj za petdeset korakov. Vmislite se v položaj tega očeta: zakaj mu je žena znorela, zakaj je bil deček trapast, zakaj je metala deklico božjast, in zakaj je postal tretji sin, na katerega je stavil svoje poslednje in vse upanje, tat? Kje vzamete ključ in od katere strani začnete reševati?*

Ali na primer človek uvidi, da niti sam v sebi ni enotno bitje, da se ne spozna niti v svoji psihologiji, da ne more natančno določiti, ali je egoistično ali altruistično bitje, da se ne spozna v različnih izpremenbah, navelih idealizma in gnusnih navelih strasti in sovraštva, da se niti sam nase ne more zanašati, da, baš na samega sebe ne, na to uganko, svingo, katerega sedi v njem, katero analizira, secira in katerega mu odgovarja s perečim posmehom — — — človek spozna vse to in uvidi, kaj je pravzaprav sam, kako beden, ubog črv je tu na zemlji — — —

Ali — na primer i Soumar — človek vidi, da so ljudje tu med seboj ustanovili čisto napačno, na napačnih temeljih slonečo družbo,

da bi se ta stavba morala podreti in sezidati nova — — — človek poizkusi meneč, da začneja titansko stvar, poizkusi in poizkus se ponesreči, kakor i drugače ne more biti, poizkusi, da bi vsaj v svoji domovini ustvaril nekaj novega; toda potem izpregleda in vidi, kako mravljinjski, kako spačen in v istini i napačen je bil njegov poizkus — — — in sam sebi se reži z bodečim smehom. Ali pa človek premotri sploh, izprevidi, da i titanski poizkus — — — da, morda človek tudi vidi pred seboj tisto novo, na novih temeljih sezidano stavbo, toda kaj — — —? Človek ostaja človek, vendar-le isti človek, postavljen od nekoga — — — da, od koga? — v časovni interval. In tako — — —

XXXVI.

Ivan je torej razumel Soumarjevo smrt, trezno si jo je razjasnil, poiskal vzroke, in vendar se ni strinjal s tem činom in žal mu je bilo izgubljenega življenja. Vkljub temu, da se je sam večkrat nahajal na kraju praznote in ničnosti, danes ni mogel priznavati opravičenosti, da, niti resničnosti te praznote in ničnosti. Razumel je — pa ni hotel razumeti.

Vse te misli so se mu podile v glavi, ko je zagledal v patološkim zavodu brezdušno telo Soumarja, ko je iz zavoda hitel na Žižkov in iz Žižkova k Hanušu. Vmisljal se je, razjasnjeval si je tako in onako, opravičeval in izgovarjal naposled, da, prepričan je bil, da si jasno, popolnoma jasno lahko predstavi poslednje trenutke Soumarjevega življenja. Vendar opravičenosti tega čina ni priznaval.

(Dalje prih.)

v občinskih zastopih; zato moramo zahtevati, da se uvede taka volilna pravica, da bo zastopnik tudi proletariat v občinskih zastopih.

Politični pregled.

Spravne konference na Češkem. Predsednik državne zbornice dr. Sylvester je povabil načelnike na sejo, kjer so se vtoliko zedinili, da se začne pogajanja med Čehi in Nemci. Dne 15. junija se pričnejo dotična predposvetovanja, ki bodo najbrže uspela. Dr. Sylvester sam meni, da bo mogoče še pred počitnicami sklicati kratko zasedanje. Državni zbornici se nalaga precej dela, posebno, ker je bil predsedstvu državne zbornice predložen državni proračun. Zbornica pa ima rešiti še tudi mnogo drugih nujnih stvari, ki jih žele delavoljne stranke, čimprej rešiti(?)

Zmede v Albaniji. Upor, ki se širi po Albaniji proti knezu Vdu ima svoje oporišče na večjih straneh, k pa ni enotno, marveč ima vsako svojo interesno sfero. Prav zaradi tega pripovedujejo sedaj o srbskih, sedaj o mladoturških, sedaj o laških hujskih. Vsaka sosedna država si nač hoče pridobiti primeren vpliv v Albaniji. Sile so se končno zenile ter sklenile skupno poslati ladje pred Drač. To izpričuje voditeljem ustaje dovolj jasno, da hočejo evropske sile Albanijo, ki so jo ustvarile, tudi ohraniti.

= Nova balkanska zveza? Iz Peterburga poročajo »Novoje Vremja«, da je v ministrskem svetu v Carigradu poročal Taalat-Bel o svojih mislih v Bukarešti, da je Rumunija pripravljena udeležiti se posvetovanja v Konstanci glede nove balkanske zveze, ki bi ji pripadale Turčija, Rumunija, Srbija, Orška in Crna gora. Bulgarijo bi potem prisilile zaveznice, da bi se tudi pridružila novi balkanski zvezi.

Iz domačih krajev.

Socijalni demokrati in Ciril-Methodova družba. Naše zahteve glede šolstva so obče znane. Nihče nam ne more očitati, da naše programatično stališče ni korektno. Če bi si ga privojsile tudi meščanske stranke in korporacije, ki jim je resno za šolstvo, bi zadeva bila že več ali manj ugodno rešena in tudi učiteljsko bi prišlo na svoj račun. Če smo objavili v zadnji »Zarji« notico v zadevi cvetličnega dneva v Ljubljani, storili smo to na izrecno željo naših sodrugov, kar je pač dokaz, da organizirani delavec ne misli samo od danes do jutri. Ali naj naštejemo slučaje, ko je morala ravno C. M. družba tvoriti štít v boju zoper socialne demokrate? V Mostah, ki so popolnoma slovenske, se je začel boj zoper nas C. M. družbo, češ, da so moščanski sodrugi brezdomovinci, narodni izdajalci itd. O Trstu, Hrastniku itd. niti ne govorimo. Ves boj zoper delavsko gibanje se vodi sploh le v znamenju narodnega šovinizma. Zgodovina našega časopisa, ki je prvo našlo pot med delavce, je prava trnjeva pot. Oni, ki se danes krakajo na svoje »svobodomiselnih« prsi, preganjali so to naše časopisje tudi v znamenju rimskega papizma, kadar je bil drug izgovor nemogoč. Karkoli smo storili, vse je bilo narodno izdajstvo. Najmanj stokrat smo že bili izobčenih iz slovenskega naroda! Če se slovenski delavec organizira in zahteva večji kos kruha, je to že narodni greh, ki preti uničiti slovensko obrt, industrijo, trgovino itd. V prvi polovici delavskega gibanja in Slovenskem smo bili poleg narodnih izdajalcev tudi antikristi in še več. V Trstu na pr. so se naši sodrugi resno lotili skupnega dela za rešitev šolskega vprašanja; ali čim je bil storjen prvi korak, pustili so jih narodnjaki nele na cedilu, marveč so celo omalovaževali že dosežene uspehe, pozneje pa jih sploh utajili. Mi smatramo šolsko vprašanje resno, šovinizem je pa vaš privileg in mi vam ga prepuščamo. Smešno je očitaje, da koristijo družbine šole v prvi vrsti našim otrokom. Kadar bolje kaže, pa trdite, da socialisti sploh ne pošiljajo otrok v družbine šole! Kje je tu logika? Stvarno vzeto je pa družbino delovanje popolnoma zgorelo. Sredstva, utaknjena v drage šole, bi bila stokrat boljše uporabljena v smotrenih izobraževalnih organizacijah. Šoli odraslega otroka se še vedno lahko pridobi za renegata. Dejstvo je, da uspehi niso v nobenem razmerju s troški. To so klerikalci s svojega stališča že davno spoznali, pa skušajo združiti narodnost s strankarstvom. Spominjamo na prvi katoliški shod, kako je koncipient dr. Susteršič odrinil tedanjšega družbinega prvostestnika L. Svetca, in kako se je godilo kuratu Koblarju, ko je skušal zagovarjati v shodovem šolskem odseku C. M. družbo. Če je prišlo do očitnega in splošnega razkola šole pozneje, je to bilo pač le vprašanje časa in taktike. Dejstvo je, da je »Slovenska Straza« klerikalna, C. M. družba pa vsaj v jedru domena narodno-napredne stranke.

De mortuis nil nisi bene. Ne govori o mrtvih nič, če ne maraš govoriti dobro. Tako pravi latinski pregovor. To geslo v dostojni družbi tudi vobče velja. Ne velja pa pri slovenskem meščanskem časopisu, ki trobi že par tednov, da socialna demokracija propada, nazaduje, da je — sploh ni več. Zakaj se pa razburjate zaradi socialne demokracije, vi klerikalci in liberalci, če je ni? Razburjenje in javljanje vam narekuje strah pred delavstvom in pred njega se zbujaajo zavlednostjo. Strah vam pretresa kosti, ker opazate, da vam postaja slepljeno delavstvo nevesto. Vsa bavlilberalna in klerikalna organizacija vam uhaja iz kreppljev, ker ne mara služiti kot pripraga vašemu meščansko političnemu vozu. Ozrite se v Trst, ozrite se na Jesenice, v Vev-

če, v Ljubljano, povsod se skuša delavstvo iznebiti vašega vpliva. Le še samo »inteligentnejše« stanovske organizacije so vam še nekoliko zveste, ker so nje člani vzgojeni v poklanjanju in klečeplastvu. Strah vas je, upravičeno strah. Le kričite! Nedavno smo dokazali v »Zarji« s številkami, da socialna demokracija vrlo napreduje, pa se ne ozira na javkanje svojih zakletih sovražnikov.

— Čudne razmere. V tukajšnjem domobranski vojašnici je nameščen takozvani »Marodenhaus«, katerega uredbe pa nasprotujejo vsem sanitarnim predpisom. Nahaja se v desnem traktu drugega poslopja in je izoliran od drugih ubikacij z malo boljšimi plankami. V ločenem delu se nahaja tudi privatno podčastniško stanovanje in menda še več drugih lokalov, ki nimajo z »Marodenhausom« nobenega opravka. V tej bolnišnici se nahaja vedno tudi več bolnikov z nalezljivimi boleznimi, zlasti sifilitikov, kar daje misliti. Vodovod, lijaki, kanali itd. so za »Marodenhaus« isti kakor za ostalo vojašnico. Kako je z razkuževalnico, kam se devlje smeti, izmečke itd., bi tudi utegnulo zanemariti vsečake. Strežniki prihajajo vsak čas v dotiko z ostalim moštvo, po hrano hodijo v pritličju se nahajajočo kantino, kar seveda možnosti infekcije ne zmanjšuje. Bolnik, pri katerem se je že ali se pa šele bo konstatirala nalezljiva bolezen — n. pr. legar! — prehodi mora celo poslopje, v katerem se nahaja na stotine ljudi, predno pride oz. odide iz bolnišnice! Ne more biti nobenega dvoma, da sedanji prostor ni prikladen za tak namen, pa če bi bil še tako dobro izoliran. Ker smo že pri tem, naj omenimo še slučaj, ki postavlja ravnanje z bolniki pri vojakih v prav čudno luč. Znano je, da velja pri vojakih vsakdo za »švindlerja«, komur ne gleda bolezen že prav iz nosa. Zdravnik se mora čestokrat podrediti svoje boljše prepričanje zahtevi lajka. Baviti se mora tudi s stvarmi, ki ga kot zdravnika prav malo ali celo nič ne brigajo, da večkrat nima niti časa vršiti svojo dolžnost. Nedavno se je javil pri alpinskem polku št. 27 vojak z boleznijo, ki je zahtevala, da se ga takoj pošlje na stalen dopust. Ali ravnalo se je po stari šabloni in vojak je bil oddan v bolnico šele tedaj, ko je postala bolezen že očitna. V bolnici so moža klistirali vojaški strežniki in klistirali so ga tako dolgo, da je postala bolezen neozdravljiva in je mogla pomagati le radikalna operacija. Po dolgem odlašnju so poslali moža na graško kliniko, kjer so ga morali pa — skopčiti! Lahko si je misliti položaj človeka, ki je bil pravčasno opozoril na svojo bolezen, in ki bo moral zdaj vse svoje življenje trpeti radi drugih. Prejemši pismo od svoje mič hudega slučaja neveste se je mož zjokal liki otrok. Slučaj, ki gotovo ni samo slučaj, pač zasluži jasnosti in primerne besede na primeren mestu.

O razmerah v deželni bolnici v Ljubljani došlo nam je zadnji čas zopet več pritožb. Tako se nam poroča, da prihajajo gg. zdravniki, ki so lastniki privatnih zavodov, mnogo prepozno k vizitam. Nad tem se pritožujejo posebno ambulantno zadržani bolniki, ki morajo večkrat čakati po 2 do 3 ure, predno pride zdravnik. Enako bo treba preuredbe na oddelku za porodnice, kamor se delavska žena kmalu ne bo več upala. Za prvi hip bi se dalo odpo-moči z ustanovitvijo drugega razreda, ki bi pa moral biti cenejši od drugega razreda na drugih oddelkih. Priporočamo deželnemu odboru tudi ustanovitev zobozdravniškega in zobotehniškega ambulanzija v deželni bolnici. Higijena zob ni nič manj važna kakor boj zoper jetiko. Najmanj polovica boleznih prihaja v človeško telo skozi usta.

Tržaška krumirska organizacija na Kranjskem. Prošlo soboto je imelo spodnješolsko narodno »delavstvo« svoj veliki dan. Na uprav cirkuško reklamo zbralo se je v Moharjevi gostilni 40 do 50 znanih obrazov, ki jih vidimo povsod, kadar je treba reprezentirati takozvano »narodno delavstvo«. Socialni demokrati so shodih ignorirali in s tem napravili zlasti g. Brandnerju veselje, da je lahko brez skrbi udrihal po socialnih demokrati in pogreval že stokrat ovržene laži o naših organizacijah. Priporočal je zbranim organizacijo na narodni podlagi, previdno je pa zamolčal, da je tudi kapitalizem mednarodno organiziran. Da je na Slovenskem ves kapitalizem je v nemških in italijanskih rokah, tega g. Brandner še sam ne verjame. Če g. Brandner hoče, mu naštejemo celo vrsto narodnih podjetij in prvakov, ki so tudi mednarodno organizirani. Tržaška delavska organizacija ni nastala iz kake stvarne potrebe, temveč jo je rodil šele strah pred splošno in enako volilno pravico, katero je izvoljevalo tudi slovensko delavstvo zoper voljo protektorjev Brandnerja in njegove organizacije. Ljubosumnost tržaških narodnih prvakov do delavskega gibanja izvira seve iz golega narodnega idealizma, ker se meščanski interesi popolnoma krijejo s slovenskimi. Bančni in odvetniški uradniki, trgovski sodrujnik itd. so potemtakem organizirani iz golega idealizma in seve v prvi vrsti zoper nemški in italijanski kapital. Če socialni demokrati konstatirajo, da je v Trstu občevalni jezik italijanski, smejo to z isto pravico, kakor če kritizira n. pr. ljubljanski »Dan« gospe in gospodične in takozvano »boljšo družbo« sploh, radi zapostavljanja slovenskega jezika v javnem in privatnem življenju. Shod je očitno pokazal, da je narodno socialna zveza le repek protidelavske meščanske stranke, ki vidi v delavskem gibanju le rdeči strah, dočim so jej resnične delavske koristi z devetimi pečati zapečateni knjiga. Enako se je vršil občni zbor N. S. Z. v znamenju napadov na socialno demokracijo, kar pač znači, da napredujemo. Zdravilno zelišče za tržaško

narodno krumirsko organizacijo na Kranjskem še ni zraslo.

— Iz seje občinskega sveta mesta Idrije, ki se je vršila 5. t. m. ob 6. z. v. v navzočnosti 23 odbornikov. Župan sođr. Ivan Straus se zahvalil odboru za triletno neumorno delovanje, ki je stal, dasi tudi včasih v ostrih opoziciji, na strani županstva in storil prav mnogo v korist občanov. Dalje poroča, da je magistratni ravnatelj v Ljubljani g. Ivan Vončina daroval za idrijske mestne siromake 200 K, za kar se mu izreka iskrena zahvala. Nato naznani ducvni red seje, ki se glasi: 1. Vsprejem v občinsko zvezo. 2. Računski zaključek mestne hranilnice v Idriji za leto 1913. 3. Odobritev pravil vzajemnega društva za zavarovanje goveje živine. 4. Volitev štirih članov v reklamacijsko komisijo za občinske volitve. 5. Volitev dveh zaupnikov v komisijo za klasifikacijo konj. 6. Slučajnosti. Overovateljem zapisnika imenuje Primožiča in Čebaja. V občinsko zvezo se sprejme na predlog župana 9 prosilcev z 8 ženami in 32 otroci, ki so po postavi vsi opravičeni in se sprejmo brez ugovora. O stanju računov mestne hranilnice poroča odbornik s. Alojzij Uršič ter predlaga odobrenje računov, ker so v popolnem redu. Sprejeto soglasno. Pravila vzajemne zavarovalnice za živino se v toliko spremene, da utegne vsakdo zavarovati poleg goveje živine tudi konje in prašiče in sicer samo celo število ene vrste živali. V reklamacijski komisijo se izvolijo gg. Pegan, Šepetavec, Uršič in Kavčič. Kot zaupnika v komisijo za klasifikacijo konj pa Kobal in Troha. Pri točki slučajnosti se odobri predlog župana za napravo večjega javnega perišča v Sekirici. Prošnja posestnika Boštjana Lipuziča za napravo poti od Makoviča proti njegovi hiši se odstopi stavbenemu odseku. Prošnja posestnika Smuka pa se bo vpoštevala pri prihodnji seji, če bo Smuk, ki prosi za napeljavno vodo k hiši, predložil do tedaj načrte in stroškovnik o delu. Istotako pride prošnja Marije Bizjak za prispevek k novemu opornemu zidu iz Nikove šole tedaj v pošte, ko bo delo dovršeno. Proti prikrajanju občinskega proračuna za leto 1914. od strani deželnega odbora se sklene na predlog odborn. Peganova vložit pritožbo na upravno sodišče. Pri tajni seji se dovoli brezobrestno posojilo, 11 visokošolcem, in sicer za čas šolskega leta mesečno po 30 K, onim, ki imajo eventualne ekskurzije, pa po 50 K. Prošnja prosilca Čuka za podporo v študijske namene na montanski šoli se zavrne, ker dobi prosilec vse potrebščine od c. kr. rud. erarja. Koncesija Leopolda Obid za točenje žganih pijač na drobno se odobri.

— Zahvala. Podpisana se tem potem iskreno zahvaljujem vsem, ki so mojemu nepozabnemu soprogu izkazali zadnjo čast in ga spremili na pokopališče.

V Idriji, dne 6. junija 1914.

Marija Jerob.

— Iz Tržiča. V našem kraju med delavstvom ni tistega življenja kot bi moralo biti. Draginja tudi nas hudo pritiska, zaslužki — pa naj bo to v čevljarski, usnjarski ali predilniški industriji — so majhni, nezadostni. Delavstvo pa gleda vse to z neko postopjo, da jo skoro ni moči razlagati. Tudi med onimi, ki malo dalje vidijo kot drugi, ni nobenega pravega zanimanja za pota in sredstva, ki bi nas vedlo iz te mizerije. Klerikalci se pač strankarsko organizirajo, zidajo društven dom — zanj zbirajo z bloki po 10 vin., pa gredo z njimi okrog vsakega, ki hoče kaj dati. — Mi le gledamo, ne storimo pa vsega tega, kar bi morali. Dolnosti imamo dovolj! Sodrugi! Pojdimo na delo, da ne bo vse zamujeno. Vrste organiziranih se morajo podvojiti, in vrste čitateljev ter naročnikov del. lista podvojiti. Na delo!

— Iz Save (obč. Jesenice). Na Jesenicah oz. pri nas na Savi primanjkuje dela v tovarni. Kriza pritiska z vsa krutostjo na nas. Seveda nas rešujejo vsi: pride dr. Krek in nam v tolažbo pripoveduje, koliko ima holandska krava več mleka kot kranjska — pride kak rdečkar-socialist, pa nam pravi, da je pomoč težka, ker nas je premalo organiziranih — pride drugi, pa blagoslavljamo veteransko zastavo, potem zopet razvijemo Sokolski Prapor — potem pride dr. Pegan in — boj za Čebulja (brez komentarja) se vrši organizirano, taktično, previdno itd. Vedno je kaj — zadnjič se je razneslo, da bosta oba poslancu (državni posl. g. viceprezident pl. Pogačnik in dež. posl. Piber) prišla na Savo v tovarno »boljšat lone« oz. odpraviti tiste table, ki nam naznanjajo žaljanje akorda. Prišla sta res pa le zabijati želbic v veteransko zastavo. Stiskali so si roke ravnatelj Nemeč in Slovenca Piber in Pogačnik — ne oziraje se nato, da sta katoličana, ravnatelj pa protestant. Katoliški duhovnik Piber se je celo v protestanovski kočiji vozil okolo, bog ve — mu ne bode to kaj škodovalo? Delavstvo pa je potro, žalostno — zaslužek se krči. Kaj bo — kaj bo... Udati se bomo morali v voljo božjo, ki je pa precej kruta.

— Iz Stori in Vipavskem. Dovolite mi, da tudi napišem par vstic v cenjeno »Zarjo«. To pot bi rad, da zve svet, kaj se dogaja v dvajsetem stoletju v naši napredni vasi. Tiče se dogodba moža, ki čuje na ime A. Dolgan. Temu človeku ne da žilca miru, če ne napada neljube mu člane pri tukajšnjem kmetskem izobraževalnem društvu. Tako je napadal zadnjih dne 3. t. m. nekega mladeniča, ki je nič hudega slu-teč, prišel v čitalnico, da si poišče razvedrila. Koj ob vstopu je jel imenovani možakar brez vzroka obdelovati madeniča, rjul nad njim, ga psoval z očitnim namenom, da bi izzval prep-ir in nevarnost je bila, da postane nasilen. Ze enkrat se je Dolgan lotil tega mladeniča, ki pa tudi sedaj na vse žalitve ni odgovarjal, marveč mu je zapustivši čitalnico samo zablusil be-sede: albanska kultura. Dolgan sovraži tudi

»Zarjo« in vse, kar je z njo v zvezi. Na občnem zboru Kmet. izobr. društva je bil stavljen predlog, da si društvo naroči tudi »Zarjo« za čitalnico, ker društvo ni politično, torej ne strankarsko pač pa izobraževalno. Toda Dolgan je ugovarjal. Rekel je, da in denarja za take »cajtenge«. Zdi se mi kaj čudno, kako da se je ob zadnji društveni zabavi raznesla vest, češ, da se je pilo in jelo na račun društva. Če je temu res tako, potem se dovoljujem vprašati društvenega predsednika, kako da društvo nima za kulturne namene denarja, če ga ima za pojedine? Prva naloga društva je naobrazba, vljudno in blagodejno društveno življenje. Tukaj je pa drugače: brutalnost in zakrknjenost, ki more biti le v škodo društvenemu razvoju. To za danes, dokler dobim pojasnilo glede svojega vprašanja. Upam, da se kmalu zopet vidimo! Društvenik.

— Iz Šmarja pri Ajdovščini. V Ajdovščini imamo krojaškega mojstra Kartela. Mojster je jako pobožen klerikalec ali pa, če tako kaže, tudi liberalec (pardon napredjak.) Kot delodajalec pa g. Kartel ne pozna vnebovpijočega greha, ki pravi, da se ne sme delavcem in namjenikom trgati zaslužka. Pomočniku, ki je že dalje časa pri njem plačuje s hrano in stanovanjem 5 K na teden, dvema drugima pomočnikoma pa okolo 7 K. Mojster Kartel ima pa tudi take starejše pomočnike, ki delajo zunaj Ajdovščine: v Lokavcu, v Dobravljah in na Ustju. Navadne hlače plačuje tem siromakom po 30 do 50 vin. Kdor je posebno priden, zasluži na dan do 1 K 60 v, sramotno nizek zaslužek, ki menda ne zadošča za življenje. V službi ima pa gospod mojster samo take Orle in Sokole rad, ki ne poznajo strokovne organizacije. — In teh razmer so krivi delavci sami!

— Hrastnik. Pevski zbor rudarjev se tem potom vljudno zahvaljuje vodstvu pipčarskega kluba za oddano mu imetje v znesku 39 K 09 vin. pri njegovem razpustu.

— Hrastnik. Dne 11. t. m. priredi pevski zbor rudarjev pešizlet na Mrzlico. Odhod v sredo večer ob 6. uri. Zbirališče v gostilni g. Brezjana. Provijant s seboj vzet. Prijatelji in sodrugi se vabijo, da se udeleže tega izleta.

— Hrastnik. Sodrugiom naznanjamo, da so v gostilni kons. društva, glavni trgovini in v filijali nabiralniki za pevski zbor in za podporni sklad stranke. V pisarni kons. društva se pa dobivajo hranilniki. Kdor hoče imeti za svoje otroke doma hranilnik, ta naj se oglasi v pisarni kons. društva.

— Trbovlje. (S seje finančnega odseka.)

Dne 3. junija je bila seja finančnega odseka v občinski pisarni. Na dnevnem redu je bilo vprašanje o zidanju izolirnice. Župan poroča najprej glede strešnice v otroškem vrtcu, ki je napolnjen z otroci na škrlatici zbolelimi. Nastavi se gdnca, Hribar Lucija, ki je bila poslana od Rdečega križa. Zmožna je poleg slovensčine in nemščine celo turškega in grškega jezika. (Za Trbovlje ravnoprav, ker bode obenem lahko tolažec za Šuligojeve delavce.) Občinski zdravnik dr. Jamer poroča na vprašanje sodruga Malovrha, da je od 1. januarja do 6. junija 1914 zbolelo na legarju 30 oseb, dve oseb sta umrli, bolnih je še 8 oseb. Na škrlatici je zbolelo v tem času 61 otrok in 1 dospela oseba. Umrlo je 11 otrok in ena dospela oseba. Bolnih je še 43 otrok. G. Kramer poroča o izdatkih v izolirnici. Izdalo se je do sedaj 8406 K 58 v. Če bo šlo tako dalje, bo treba najeti posojilo za izolirnico, kajti v proračunu postavljena svota je že skoraj izčrpana. Župan predloži načrte za izolirnico od treh zidarskih mojstrov. Da se prične prej ko mogoče z delom, se sklene vpslati načrte in zahtevati ogled. Delo se bo v prihodnji seji oddalo istemu, ki je najceneji. Ves odsek je izprevidel potrebo zidave izolirnice, samo zastopnik nar. napredne stranke g. Roš je hotel s svojim govorom zavlačati zgradbo vsaj za eno leto. (Na prejšnji seji tega odseka je pa on sam tudi glasoval za takojšnjo zidavo.) Da bode veljala izolirnica precej več, liko, je tudi nam znano. Ampak za grehe poprejšnjih občinskih odborov nismo mi odgovorni. Ko bi gospodje občinski očetje že pred 15. leti mislili na kaj takega in bi namesto 20% doklad imeli 40%, kaj bi lahko v teh letih prihranili za šolski, zdravstveni in vodovodni fond. Sodruga Sitter in Malovrh sta seve odgovorila temu naprednjaku, da se take potrebnosti ne smejo zavlačevati in sta toplo priporočala takojšnjo zidavo izolirnice. Na ta izvajanja je pa g. Roš po seji reagiral in je rekel doslovno: Vi socialisti lahko glasujete za izolirnico kot zastopniki delavcev, jaz sem pa zastopnik kmctov. Kmetje ne potrebujejo take stvari, ker so itak razkuženi. S. Malovrh je takoj izjavil, da ga veseli, če sliši iz ust uglednega liberalca, da on kot liberalec ne

more zastopani delavcev. Tace pa zastopa interese bogatejših. Ali slišite vi zaslepljeni okoli podpornega društva v Hrastniku in drugod, kar vas lazi za liberalci, da liberalce ne more zastopati delavce. To kar smo mi že zdavnaj trdili je sedaj izrekel voditelj narodno napredne stranke v Hrastniku. Delavci, premišljajte o teh besedah in odklenite se delavske stranke.

— **Grobelno pri Celju.** Dne 10. maja so imeli železničarji v Grobelnem svoj shod, na katerem je bilo mnogo železničarjev. Od tedaj nimajo nekatere osebe nobenega pokoja več. Razsajajo in razbijajo ter klepečejo, da se kar kadi. Najbolj se pa odlikuje v tem poslu žena nekega prožnega obhodnika, ki jo kličejo Krampel. Njo organizacija tako grozovito peče, da kriči kar po progi, kako so železničarji neumni, če plačujejo v organizacijo, in pa če bi bili vsi tako pridni, kakor je njen mož, bi se jim prav dobro godilo, in imeli bi jih gospodje radi, kakor imajo take kakor je ona. Njo imajo res nekateri gospodje tako radi, da so morali njo in njenega moža zaradi tega prestaviti. O, vemo še nekatere stvari! Gospa Krampel, le prenehajte s svojim jezičkom, da se nam ne bo treba braniti z drugimi stvarmi, ki bi dokazovale, kdo je priden, kdo pa ni.

— **Lep posel!** (Dopis iz Celja). Pred mesecem je imela tukajšnja železničarska organizacija shod, na katerem so ožigosali po zasluženju sodrugi, a tudi neorganizirani delavci, razmere na naši progi in postaji in pa navade nekaterih »višjih« gospodov kakor Fluhovec in Hermanovc. Seveda ni tem gospodom všeč, da se upajo delavci javno nastopati proti njihovemu početju. Ker pa ne morejo vsega izvedeti, kar so govorili delavci na shodu, so si najeli človeče, v osebi ogibnega čuvaja Jurija Čretnika, ki opravlja lepi posel denunciantstva. Čretnik ne opravi pri postajenačelniku ničesar — ta ga že predobro pozna — zato si je pa izbral za svojega »zaupnika« prožnega mojstra Hermanna. Seveda je popadel vse marne Čretnikove g. Hermann kakor lačen pes kost. Kmalu nato je pričel Hermann izpraševati delavstvo telefonično, če je kdo truden, da naj pride na postajo, kjer mu poskrbi lažje delo itd. Ker so pa delavci popolnoma pravilno ocenili to ne-navadno usmiljenje gospoda prožnega mojstra, ni bil noben »truden«. G. Hermann je ves žalosten konstatiral, da so delavci toliko prebrisan, da ne gredo na njegove cukerčke. Organizirane delavce sovraži g. prožni mojster, kolikor le more. Pred kratkim je opazil, da govori delavka, ki ruje travo na progi, z organiziranimi železničarjem. To ga je tako razburilo, da je prepovedal delavki, govoriti s tem sodrugom. Končno svetujemo gospodu prožnemu mojstru, da naj prihaja na naše shode. Tako bo zvedel popolno resnico in ne bo se mu treba zatekati k denunciantstvu. Čretniku pa čestitamo, da si je izbral tako čedno opravilo, naj ga le opravlja še nadalje prav vestno. Upamo, da se bomo še večkrat pečali na tem mestu z njegovim judeževim delom. — Rdeča straža, ki vse vidi.

— **Podružnica »Ljudskega odra v sv. Križu«** je prirredila na binkoštni ponedeljek veselico; vzlic napetemu položaju, ki vlada zaradi zadnjih dogodkov v Nabrežini, je prav dobro uspela in bila dobro obiskana. Veselica se je vršila popolnoma mirno in je nudila obiskovalcem zelo mnogo zabave; posebno pevske točke so tamonji pevci in pevke izborno izvajali. Vsa čast in hvala sodružici Ceciliji Maganji, ki je s svojim zvonikom, lepo donečim sopranom vse očarala. Le vrlo tako dalje vrlo sodrugil! Upamo, da nam pripravite še večkrat tako lepo zabavo kakor zadnjič. — Več izletnikov.

— **Shod strankinih pristaev v Trstu** se bo vršil v sredo, 10. t. m. ob pol 9. zvečer v prostorih »Ljudskega odra« v Rojanu (via Apriari št. 12) z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo. 2. Strankin zbor. 3. Raznoterosti. Ker le dnevni red shoda jako važen, pričakujemo, da se ga gotovo udeleže vsi strankini pristaši.

Politični odbor.

— **Iz Krmina.** Ob italijanski meji v Krminu je sedaj nastanjen poljski bataljon št. 20. Ta bataljon je prava mučnica za moštvo posebno pa za rezerviste. Rezervisti so večinoma družinski očete, ki so se s težkim srcem ločili od svoje družine skrbeč, kako se bo družina preživela za časa njihovih orožnih vaj ob tisti mali podpori, ki jo prejema. Najhujše je to, da mora moštvo često poslušati, in sicer mirno poslušati surove in najsuroveje izraze svojih »naprej postavljenih«. Izrazi: svinja, osel, civilist, banda zamazana, jebentimeter, veteranska banda itd. so kar udomačeni; toda ti in še mnogo drugi izrazi niso prav nič na mestu, ker se z njimi moštvo žali, posurovlja in smeši. Mi smo n. pr. »veteranska banda«, a pri nas pa tudi ob enem agitirajo za nepotrebna veteranska društva kakor bi se hoteli norčevati iz nas. Skrajni čas bi že bil, da bi kaj ukrenila vojaška oblast, ter odpravila brutalnost in surovost vojaških predstojnikov. Moštvo v suknji beli se sčasoma naveliča prevelike nervoznosti gospodov komandantov in jo prenaša z nejevoljo.

— **Kinematograf »Ideal«.** V torek, 9., sredo 10., četrtek 11. junija: 1. Zunal Pathe. (Naj-novejše, šport, moda itd.) 2. Črnc in belec. (Humoreska.) Samo zvečer. 3. Pritlikavi konji, predvaja pritlikavec Henrycks. (Za šolsko mladino primerno.) 4. Častniški piloti. (Velika senzacijska drama v treh dejanjih. Krasno kolirano) — Čudno lepe so slike požara 5 zrakov-plovov, boj med aeroplani, vojne slike. Vojna bodočnosti v zrakovplovih.) 5. Moric premaga Sherlock Holmesa. (Komično; igra Moric Prince.) — 12. junija: Specijalni večer s svet. učinkovitostjo Nordisk Co.: Polnočno solnce. (Drama v šestih dejanjih.)

— **Zadovoljen je človek** le z dobrim blagom, in zato so zadovoljne vse one naše gospodinje, ki kupujejo Kolinsko kavno primes, kajti ta kavni pridelek ni samo dober, temveč je sploh najboljši kavni pridelek, ki napravi najokusnejšo kavo, ki ima prijeten vonj in lepo barvo. — Zahtevajte torej, ko kupujete v trgovini ali v konsumu cikorijo, vedno izrecno Kolinsko kavno primes!

— **Na novo otvoreno trgovino s šivalnimi stroji,** ki jo vodi g. Josip Petelinc, bivši poslovodja tvrdke Singer & Komp., opozarjamo naše občestvo. V zalogi so stroji Gritzner in Vesta, ki so priznane najboljše kakovosti. V porabi jih je polčetrtri milijon. Čitatelje opozarjamo na današnji inserat trgovskega podjetja Petelinc, ki ga priporočamo.

Vestnik organizacij.

— **Seja deželnega zastopstva v Ljubljani** je danes v sredo ob 8. zvečer.

Mesečni shod podružnice mizarjev bo v nedeljo 14. t. m. ob 9. dopoldne v vrtnem salonu gostilne pri »Levu« na Marije Terezije cesti, z običajnim dnevnim redom.

Več mizarjev dobi trajno delo. Vprašati je pri strokovnem tajništvu v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstr. Pogoji: biti morajo trezni in večji stavbinskega in pohištvenega dela.

Odgovorni urednik: Ivan Tokan.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska: »Ljubljanska tiskarna« v Ljubljani.

Štev. 8641.

Razglas.

Vsled sklepa občinskega sveta ljubljanskega z dne 10. februarja 1914, št. 3175, ustanovila je ljubljanska občina podpiranje v Ljubljani stanujočih brezposelnih organiziranih delavcev in delavk potom dotičnih delavskih društev in organizacij ter v ta namen poklonila letni znesek 5000 kron.

Ker se ima sedaj pričeti poslovanje v tej novi agendi mestne občine, se tem potom vse one delavske organizacije, ki se zanimajo za to, da bodo njeni člani in članice v slučaju nezakrivljene brezposelnosti postali deležni podpiranja iz občinskih sredstev, pozivljajo na priglasitev in vposlatve enega izvoda svojega veljavnega štatuta podpisaneemu mestnemu magistratu.

Opozarja se, da prihajajo v poštev le organizacije, katere po svojem štatutu tudi same dele svojim brezposelnim članom določene podpore.

V vlogi je navesti radi preglednosti število sedanjih članov, sedež organizacije (ulica in hišna številka) ter ime sedanjega načelnika, tajnika in blagajnika.

Tako — kakor povedano — z društvenimi pravili opremljeno vlogo je vposlati semkaj do konca meseca junija 1914.

Mestni magistrat ljubljanski.

dne 6. junija 1914.

Najboljši so danes Gritzner šivalni stroji.
Predmet: Brez tih nazaj; preki Brez tih nazaj.

Garancija 10 let.
Kroglicen tek (Kugellager).
V rabi jih je že 2 1/2 milijona.
Zahvalni cenik, ki je poštejno prost.

Stroj veze (štiha) maši nogavice in perilo.
Od 1. julija Sv. Petra nasip št. 7 (za vodo poleg gostilne pri faimoštru).
Josip Petelinc,
Ljubljana, Križevniška ulica št. 7.
Stroji za vsako obrt in kolosa.

Modni klobuki
P. MAGDIČ
Ljubljana, nasproti glavne pošte.

pravkar prišli od najcenejše do naj-finejše vrste v obilni izbiri, potem slamniki, čepice, kravate, rokavice, srajce, nogavice, žepni robci, naramnice, palice i. t. d. po skromnih stalnih cenah v modni in športni trgovini

H. SUTTNER, Ljubljana 34, Mestni trg št. 25.

Samo! K 4'10 **Samo! K 4'10**

Najbogatejša zaloga vseh vrst kakor tudi največja izbira zlatnine in srebrnine po jako nizkih cenah.

Zahtevajte cenik, ki se razpošilja zastoni in poštine prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici. Tovarniška znamka, IKO'.

Zastopstvo tovarne ur „ZENITH“.

Št. 410 **Nikel anker rem. Rosk.** jako dobro Idoča samo K 4-10.

2 trgovska pomočnika
za prodajalno jestvin dobita takoj primerno mesto. Ponudbe z natančno navedbo starosti, jezikovnih zmožnosti, dosedanjih mest i. t. d., je poslati upravi »ZARJE«.

Pozor!
50.000 parov čevljev!
4 pare čevljev za K 9.—

Zaradi vstavljenja plačil večih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplati, rujavo ali črno usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po številki. Vsi 4 pari stanejo le K 9.—. Razpošilja se po povzetju. J. GELB, izvoz čevljev, pošta Alt-Sandez št. 64, bei Neu-Sandez, Zamena dopustna, tudi denar nazaj.

Vsezmagujoči uspeh!

Največji narastek prodaje.
najbolj iskani in priljubljeni znamki vozni koles sta nedvomno

WAFFENROD
(orožno kolo) najboljšo kolo monarhije

KOLO

KOSMOS

dobro, ceno ljudsko kolo.

Katalogi gratis in franko od zastopnikov **Ivan Jax & sin, Ljubljana.**

Avstr. orožnotvorniška družba, Steyr,
Ljubljana, **Ivan Jax & sin, Kostanjevica**
Alojzij Gatsch, Kočevje: Fr. Tschinkel,
Novomesto: **Franz Kenda, Bied: Ivan Rus.**

Kupujte „Zario“.

Žalostna je usoda

če se počutimo slabotne, boleline, nervozne in če opažamo, da pojemna naša dejavnost. Posebno žalostna je za tiste, ki morajo v hudem boju za vsakdanji kruh braniti svojo eksistenco proti mnogo zdravljim konkurentom, svoj zaslužek.

Ginevanje življenske energije, življenske sile tliči v tem, da izgubi kri polgoma prave primesi, posebno del rednih snovi, zaradi napačnega prehranjevanja, nerednega življenja, slabo prebolelih bolezni, žalosti, skrbi in drugih duševnih vplivov. Zaradi poslabšanja krvi ne more več kri pravilno krožiti in pojavijo se vsakršne bolezni, glavobol, slab tek, zapeka, tiščanje v želodcu in čevih, zavapnenje žil in še mnogo bolezni. Delati ne moremo več tako kakor nekdanj in zremo obupani v bodočnost.

Bolni, oslabeeli živci ubijajo voljo!

Brezspanost, utrujenost, hitro duševno utrujenje; raztresenost, pomanjkanje misli se nas toll in nam jemlje zmožnost, da bi opravljali svoje mesto. Če hočemo torej svoj telesni stroj obvarovati predčasno obrabo, če hočemo, da smo zdravi in je

naša duša vesela,

potem se to da doseči le s sredstvom, ki osvežuj in pomlaja kri, pospešuje menjavo snovi ter telesu in duši nudi ono množino moči, ki je potrebna, da se odstranijo bolezenski vzroki. Temu namenu služi **Blodyne**, ki je že

tisočem vrnil novo življenje.

Z **Blodynom** sprejme kri, ki mora pač prehranjevati vse organe, tudi možgane, hrbtini mozeg in živce, najpotrebnejšo snov za rast telesa in ustvarja

mirne živce, podjetnost in življenske sreče.

Jemljite **Blodyne**, in Vaši živci se zopet okrepe. Vaše telo prešine nova moč.

Popolnoma zastoj poskušnje

Vam pošljem, če pišete ponjo. Sami se boste prepričali, kako izvrstno Vam bo delo moje sredstvo.

Popolnoma jamčim,

da **Blodyne** nima v sebi nikakršnih škodljivih sestavin in Vam pošljem s poskušnje tudi prav zastoj mojo izvrstno poučno razpravo, ki Vam vse pojasnjuje. Ne čakajte, marveč pišite mi s popolnim zaupanjem. Zadošča dopisnica. Naslovite jo na **Ekspedicijo operne lekarne, Budapešt, VI., Abteilung 455.**

Dirka K. S. K. Ilirija Kranj-Ljubljana 7. junija 1914.

Gorčeva kolesa

PRVA

dospela na cilj.

A. GOREC, LJUBLJANA

specijalna trgovina s kolesi, pnevmatiki in deli.
Marije Terezije cesta št. 14 (Novi svet, nasproti Kolizeja).

B. Götzl

Krasne novosti spomladanskih in polletnih oblek, površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Ljubljana

Mestni trg št. 19.

Najboljši nakup vsakovrstnih modernih in trpežnih

čevljev

je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o, Ljubljana na Bregu.

Cojzova hiša, poleg St. Jakobskega mostu.

(Varstvena znamka.)

Cena za gospode	K 14—, 17—, 20—.
„ „ dame	K 12—, 15—, 18—.
„ „ dečke ³⁶ / ₃₉	K 10—, 12—.
„ „ otroke	K 5—, 6—, 7—, 8—.

Garantirana kakovost po teh cenah.

Cenejšje vrste od kron 1.50 naprej.

Dober tek
je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek
imaš vsak dan, ako vživaš!

Želodčni likér „FLORIAN“ je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zamaš kupoval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

GRACIA PORTIS

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI
PORODNIŠNICA
LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4
ŠEŠ-ZDRAVNIK, PRIMARJ, DR. FR. DERGANČ

GORČEVA

KOLESA PRIZNANO NAJ
BOLJŠA SEDANJOSTI X

A. GOREC

LJUBLJANA MARIJE TERE
ZIJE CESTA 57. 14. MOVISVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAH
TEVAJTE PRVI SLOV. SENIK
BREZPLAČNO

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratnike in v to svrhu spada-
joče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné; Mestni trg 10.

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

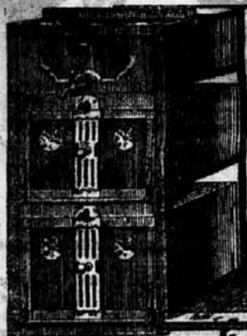

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Pozor stavniki!

Pozor občinstvo!

Izgotovljene štedilnike

solidno domače delo, prodaja po jako nizkih cenah.

Rudolf Geyer, ključavničarski mojster Ljubljana 4,
Cesta na Rudolfovo železnico šte. 10.

priporoča tudi vsa v stroko spada-
joča dela, vrtno, stopniščne
in balkonske ograje, rastli-
njake itd., ter vsa popravila.

Deležni kapital K 80.000.

Rezervni skladi K 15.000.

Splošno kreditno društvo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

:: v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 3. ::

Eskomtuje: menice, de-
vize, fakture. — Oskrbuje
inkasso za svoje člane. —
Daje predjume na vred-
nostne papirje in blago v
javnih skladiščih. Osebn
:: :: kredit. :: ::

Denarne vloge sprejema
v tekočem računu ali na
vložne knjižice. — Vložni
denar obrestuje po
5%
od dne vloge do dne dviga.
— Rentni davek plača iz
:: :: svojega. :: ::

Obratuje le s svojimi člani.
Član postane, kdor vzame
en opravljeni delež v znesku
kron 20. Glavni deleži po
kron 200. Zaveza enkratna;
:: omejena. Članov 700. ::

Živahna zveza z Ameriko; v vseh krajih Združenih držav ima svoje
zastopnike — zato oskrbi lahko vse potrebne informacije iz teh krajev.

Za varčevanje ima

lične domače hranilnike.

Anton Bajec

naznana sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon

samo pod Trančo poleg Cevljarskega mostu.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okrusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

„SLAVIJA“

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje

pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadljive. Gmota podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osmovalitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 60.780.726-18 jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka nad K 3 milijonov Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 128.985.304-25 Vsa pojavnata daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštnine prosto

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progri

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezličnim bozjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopej itd.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-New-York, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.